

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei
Studentii plătesc pe jumătate

Strălnăitatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6
 Vis-à-vis de Palatul Justiției

SUMAR :

Câte-va observațiuni asupra recursului la tribunal în contra cărților de judecată ale judecătorilor de ocol (art. 98 din legea judecătorilor de pace, de d. A. Negrescu.

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ :

Inalta Curte de casație și justiție, s. II: *Ecaterina Macri cu Ministerul de Finanțe.*

Judecătoria ocolului Topolog (Argeș): *Mihai Gh. Radu, cere sechestrul judiciar.*

Judecătoria ocolului II Iași: *Jacob Șor cu Iustin Bojinca, cu o Observație de d. D. Alexandrescu.*

Cine trebuie să ordone executarea hotărârilor arbitrare ale Căpitanilor de port? de d. I. Mănescu.

Câte-va observațiuni asupra recursului la tribunal, în contra cărților de judecată ale Judecătorilor de ocol (art. 98 din legea Judecătorilor de pace)

O singură hotărîre judecătorească, se poate pronunța asupra mai multor capuri de cerere, dacă ele formează obiectul unui singur litigiu.

În privința unora din capurile de cerere, partea poate fi mulțumită, fără a fi mulțumită în privința tuturor. Articolul 317 din Procedura civilă este categoric, așa că astăzi nu mai poate fi îndoială asupra acestei chestiuni, putându-se ataca hotărîrea în totul sau în parte.

Fie care parte din proces, are dreptul de a face recurs, dacă se crede nedreptățită de judecătoria fondului. Exemplu: am câștigat imobilul ce-l revendicam, însă nu mi s'a dat fructele lui. Sunt mulțumit că mi am recăpătat imobilul, însă nu sunt mulțumit cu veniturile.

Pot se face recurs pentru ambele capuri de cerere, și pot face recurs numai pentru un singur cap de cerere, după cum am motive de casare pentru totul sau numai pentru parte (Vezi jurisprudența Inaltei Curți de casație de sub art. 317 Procedura civilă de Alexandrescu, Cesărescu și Mironescu).

Dacă am făcut recurs pentru casarea întregii hotărîri, și dacă se admite recursul, hotărîrea nu există în totul, judecata n'a existat între părți nici o dată.

Dacă am făcut recurs numai pentru un cap de cerere, și dacă se casează, hotărîrea rămâne desființată numai în punctul atacat, rămîind în vi-goare în punctele sau capetele de cerere, în care nu a fost atacată.

Hotărîrea se casează tot-deauna în favoarea părții recurente, căci nu se poate admite ca partea recurentă să și îngreueze pozițiunea sa prin efectul casării obținută în urma cererei sale.

Casarea unei hotărîri nu are efect, de cât între părțile care au fost chemate în instanța de casare. Aceași hotărîre poate fi casată față cu o parte, și menținută față cu altă parte.

Când toate părțile din proces fac recurs, atunci joncțiunea recursurilor se impune pentru o bună administrațiune a justiției. Se poate ca toate părțile recurente să reușească în recursurile lor, și atunci hotărîrea este desființată în contra și în favoarea părților recurente, după modul cum s'au cerut casarea. Se poate însă că numai unele părți recurente să reușească în recurs, și atunci recursul este numai în favoarea lor și în contra adversarilor. La instanța de trimetere, se va putea îngreua numai pozițiunea intimaților, care au perdut în recurs, în nici un caz pozițiunea recurentelui care a câștigat în recurs, nu poate fi îngreueată, ci cel mult menținută în starea anterioară casării, dacă nu ameliorată.

Principiile aceste elementare în materie de recurs în casație sunt aplicabile și la tribunale, când ele fac oficiul Curții de casație.

Dacă tribunalul găsește recursul fondat casează cartea de judecată, însă nu trimete afacerea la un alt judecător de ocol pentru a judeca fondul, ci *evoacă fondul și judecă în prima sau ultima instanță după regulile de competență proprii ale tribunalelor* (vezi art. 98 din lege, partea finală).

Tribunalul sezizat de un recurs, poate să admită recursul, și poate să l respingă, după cum găsește că motivele de casare invocate de recurent sunt sau nu fondate.

Când tribunalul nu găsește motivele de recurs

fondate, respinge recursul ca atare, și or-ce judecată asupra chestiunii dintre părți, nu mai poate avea vre-o urmare. Tribunalul a îndeplinit rolul Curței de casațiune și prin respingerea recursului s'aû pus capăt procesului.

Când însă tribunalul găsește că motivele de recurs sunt fondate, admite recursul și pentru a economisi pe părți, nu le mai trimete la un alt judecător de ocol din circumscripția sa, ci evocă fondul și judecă afacerea în fond, îndeplinind prin acesta, rolul instanței de trimitere.

Tribunalul judecă fondul așa cum a fost adus prin recurs, după cum cartea de judecată a fost atacată cu recurs în totul sau numai în parte (în un singur cap de cerere). În asemenea caz judecata fondului (fie în totul fie în parte) se va urma după regulile de competență a tribunalului, judecând afacerea în prima instanță sau în ultima instanță, după cum firea pricinii este susceptibilă sau nu, de două grade de jurisdicțiune. Domnul Săndulescu Nenoveanu, în tratatul său asupra Procedurii civile, la pagina 142—144 susține că textul art. 98 (82 din legea veche) este greșit redactat, și că el trebuie a fi înțeles ca cum ar avea următoarea redacțiune «*tribunalul va judeca în prima și ultima instanță*». Tribunalul va judeca totdeauna după d-sa afacerea în prima și ultima instanță. Domnul Nenoveanu din interpret, devine legiuitor. Textul legii nu e greșit redactat.

E destul a observa redacțiunea art. 335 din Procedura civilă aliniatul prim — când tribunalul judecă, *în ultimă instanță*, fără ca afacerea să fi fost judecată în primă instanță în ce privește fondul. Mai departe avem art. 64 aliniatul ultim din legea judecătorilor de pace, când tribunalul judecă, *în primă instanță*, o afacere trecută pe la judecătorul de pace și judecată de acesta, fie în primă, fie în ultimă instanță. Un ajutor de judecător de ocol violează art. 113 din legea judecătorilor de pace prin faptul că greșește numărarea gradului de afinitate a sa, cu una din părți, și pe temeiul acestei greșeli respinge recusarea, în o acțiune oare-care, și judecă fondul procesului fie cu drept de apel, fie în ultimă instanță. Cartea de judecată putând fi atacată sau cu apel sau cu recurs după firea pricinii, și găsind tribunalul că judecătorul a greșit, judecă afacerea sau în primă instanță sau în ultimă instanță, conform art. 115 legea jud. de pace, în tot cașul nu în primă și ultimă instanță cum crede d l Nenoveanu în locul citat. Cred că am dovedit perfect că textul legii e departe de a fi greșit.

Deci în cazul când o carte de judecată se casează, și se trece la fond, judecata asupra fondului poate fi sau în ultimă instanță sau în primă instanță.

Când tribunalul a judecat fondul ca primă instanță, (cea ce va fi cam rar) după casare, se poate face apel. Lucru nu se discută.

Dacă tribunalul, după casare a judecat fondul, în ultimă instanță, și aceasta va fi cazul cel mai des, se poate face recurs.

Recursul de astă-dată, se va face în casațiune, *de oare-ce hotăririle de fond ale tribunalelor date în ultimă instanță sunt susceptibile de recurs numai la Curtea de casațiune.*

Un exemplu: Un supleant de tribunal îndeplinind funcțiunile judecătorului de ocol prin delegațiune, denaturează actele pe care se bazează litigiul dintre părți (lucru foarte des), căci un supleant de tribunal a făcut aplicarea art. 151 din Procedura civilă prin ne prezentarea unora dintre inculpați și a dat mandate de aducere în contra inculpaților pentru termenul viitor!!; Un fost Procuror General, voia să se pue martorii la închisoare prin convertirea amendei la care erau condamnați pentru neprezentarea lor la tribunalul corecțional!!? Faptele sunt absolut autentice.

Nu citez nume proprii și nici indic dosarele pentru motive de delicateță în cercu intim însă voiû putea spune despre aceste, cum și de condamnarea la moarte prin tăerea capului a unui biet cocoș, care nu avea alt cusur de cât că era poligam și matinal, cum și de un dosar cu căldări pus la dulap, etc. etc.

Se face recurs, se casează. La fond se constată că acțiunea e de căderea judecătorului de pace în ultima instanță și ca atare și tribunalul judecă în ultima instanță fondul. *Judecata de fond a tribunalului nu poate fi scutită în principiu de controlul casațiunii.* Articolul 36 din legea acestei supreme Curți, deschide calea recursului în contra a orî și ce hotărîre judecătorească, afară de cazul unde legea închide expres această cale.

Principiul acesta este destul de simplu, și cu toate aceste mai toate tribunalele când judecă fondul după casare, nu indică părților ca hotărîrea lor este supusă recursului în casațiune, după cum ar trebui de indicat. Când se respinge recursul de tribunal ca nefondat, fără a se trece la fond, atunci nu e nevoie de a se deștepta pe părți că nu mai aû dreptul de a se adresa și la casațiune, tăcerea tribunalului în dispozitivul încheerii, e suficientă pentru a arăta că partea nu mai are dreptul de a merge în casație.

Când însă se casează și tribunalul dă o hotărîre de fond în ultima instanță, atunci trebuie a se deștepta pe părți de dreptul ce'l aû de la lege de a recurge în casație, căci dacă se poate ca părțile să nu cunoască legea, nu se poate însă ca judecătorii să nu o cunoască, aceasta în principiu. Dacă hotărîrea tribunalului e în prima in-

stanță, trebuie să se arate părților că au dreptul de apel și o asemenea hotărîre nici se va putea executa de cît după expirarea termenului de apel.

Ministerul public poate face el, recurs în interesul legii pentru cazul cînd tribunalului a respins recursul în principiu, fîra a cerceta fondul?

Asemenea poate face el, recursul în interesul legii în contra unei hotărîri dată de tribunal în ultima instanță după casarea cîrței de judecată a judecătorului de pace?

Nu stăm la gînduri, pentru a acorda acest drept ministerului public, cu toată controversa ce există (a se vedea Procedura civilă de Tocilescu partea III, pag. 275, 285, 212, 222—223, 227, 269, 273).

Tribunalele cînd judecă în recurs pot da hotărîri cu majoritate de voturi? Minoritatea nu este ea obligată a se uni cu majoritatea, pentru aceleași motive care au dictat dispozițiunile art. 61 din legea Curței de casație?

Credem că minoritatea trebuie să urmeze majoritatea, numai în ce privește că instanța de casare, după casare fondul poate fi judecat și cu majoritate de voturi, minoritatea putînd face o opinie separată, cîci după ce se casează o carte de judecată, tribunalul nu mai face oficiul Curței de casație, ci a unui alt judecător de pace, și prin urmare, poate judeca fondul pricinei și cu doi judecători, *hotărîrea tribunalului putînd fi susceptibilă sau de apel, sau de recurs.*

După ce s'au casat o carte de judecată, s'au trecut la judecata fondului. Dacă se lasă în părăsire judecata fondului mai mult timp, ce se perimă? Judecata acțiunii ce a rămas nejudecată prin efectul casării. Cui profită perimarea? Ea trebuie să profite aceluși care o cere.

Recursul la tribunal poate fi respins omiso medio? Hotărîrea de fond n'a fost atacată cu opoziție, sau de și atacată cu opoziție, totuși opoziția s'a respins ca nesusținută.

Se poate face recurs în contra hotărîrii dată cu drept de opoziție, fie vorba chiar de o hotărîre penală?

Cu evidență că nu, cîci recursul fiind o cale extra-ordinară, nu poate fi deschisă de cît după expirarea căilor ordinare, prin urmare și după expirarea termenului de opoziție. Decî dacă nu a făcut opoziție, sau chiar dacă a făcut însă nu a susținut-o, recursul nu mai este admisibil de cît contra hotărîrii dată asupra opoziției, conform principiului *omiso medio* (a se vedea Pr. civilă de Tocilescu, partea III, pag. 213), Cu toate acestea, jurisprudența tribunalului Iași în acest an este contrară (vorbesc de secțiunea II). Noi nu împărtășim această jurisprudență, care nu poate fi de cît greșită.

A. Negrescu

Jude sindic trib. Iași

1 Iunie, 1903

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența de la 24 Iunie 1903

Președenția D-lui N. MANDREA, Președinte

Ecaterina Macri cu Ministerul de Finance

Pensie.— Pensie acordată printr'un decret domnesc din 1854.— Reducerea cuantumului ei prin votul camerei în 1860.— Acțiune făcută de legatarul universal al pensionarului pentru restituirea sumei reținute.— Calitatea în care face această acțiune.— Cînd este admisibilă.

Cînd un pensionar a fost așezat la pensie printr'un decret domnesc din 1854, și camerele legiuitoare din 1860, prin votul lor 'i reduc pensia lunară la o sumă mai mică de cît cea fixată prin decretul domnesc, legatarul său universal poate cere restituirea sumei ce i-a fost reținută din pensie în urma votului camerei, dacă se constată că dînsa nu era în drept să facă această reducere și că titlul în baza căreia trebuia servită pensia rămănea tot decretul din 1854, căci o asemenea acțiune a legatarului universal nu tînde la complectarea sau rectificarea pensiei defunctului, ci reclamă o sumă de bani reținută pe nedrept și care se găsea în patrimoniul defunctului, și o asemenea acțiune nu poate fi respinsă numai pe principiul că dreptul la pensie e personal și se stinge la moartea pensionarului.

Decisiunea 299/903.— Casată, după divergență, decisiunea Curții de apel din București, s. II cu No. 229/902 (*) dată în procesul dintre Ecaterina Macri cu Ministerul de Finance.

Curtea,

Ascultînd citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier M. Iulian;

Pe d-l avocat Rosental în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat Zeuceanu în combateri.

Deliberînd,

Asupra motivelor de casare:

«Rea aplicare a principiului că dreptul de pensie e un drept personal netransmisibil la moștenire, nemotivare și exces de putere.

«Am susținut că acțiunea ce am făcut în calitate de legatar universală a lui Const. Polizu nu avea de obiect în regularea drepturilor sale la pensie nici rectificarea pensiei; ci numai restituirea unei sume de bani pe care fără drept Ministerul de finance a reținut-o din pensia lui C. Polizu, pensie definitiv regulată conform legii din 1851 prin decretul lui Vodă Ghica din 1854, constituind un drept definitiv cîștigat pentru Polizu, drept pe care nici un vot ilegal și eronat al adunării nici vre-o decisiune a puterii executive nu-l putea atinge. În asemenea condiții, susțineam că nu este loc a se aplica principiul, că dreptul la pensie este eminentamente personal și netransmisibil la moștenitorii lui decujus, de oare-ce noi nu ceream nici regularea la pensie, nici rectificarea ei, ci pretindeam că pensia a fost definitiv regulată și ceream restituirea sumelor reținute din această pensie definitiv regulată.

«Majoritatea Curții respingîndu-ne acțiunea de unicul motiv că dreptul la pensie fiind personal se stinge la moartea reclamantului, face o greșită aplicațiune a acestui principiu, dă o decisiune nemotivată și comite un vedit exces de putere.»

Avînd în vedere decizia supusă recursului prin care Curtea de apel a respins acțiunea intentată de Ecaterina Macri pe motiv că aceasta cerînd în calitate de le-

(*) A se vedea publicată în *Curierul Judiciar* No. 35 din 1903.

gatară universală rectificarea pensiunii la care a fost așezat defunctul C. A. Polizu, dreptul de pensiu este personal și se stinge la moartea pensionarului;

Considerând că cesțiunea dacă acțiunea era pentru complectarea sa rectificarea pensiunii lui Polizu sașă dacă era pentru o sumă de bani ce pe nedrept i s'a oprit acestuia din pensiunea sa, depindea de cesțiunea de a se ști dacă adunarea legiuitoare din 1860, care a redus pensia la 666 lei pe lună din 1000 lei la care a fost așezat prin decretul domnesc din 1854, era în drept să facă o asemenea reducere și dacă a făcut-o cu formule legale;

Că recurenta a contestat la Curte tocmai neregularitatea acelui vot al camerelor din 1860, susținând că pensiunea ce trebuia servită lui Polizu era cea de 1000 lei în virtutea decretului din 1854;

Considerând că Curtea de apel nu putea să pue numai principiul, că dreptul la pensiu e personal, ci trebuia să aplice acest principiu în speța ce i se deferise și să judece în fond care este titlul după care trebuia servită pensiunea și dacă s'ar fi constatat că acesta nu poate fi de cât decretul din 1854, atunci recurenta ar fi avut calitatea să facă acțiunea, de oare ce ar fi reclamat o sumă de bani, reținută pe nedrept, ce să găsea în patrimoniul defunctului al cărui legatară universală este;

Că Curtea de apel nu putea să respingă acțiunea pe motiv că dreptul de a cere așezarea la pensiu sașă rectificarea unei pensii acordate ar fi un drept personal, fără să motiveze că în speța se cerea rectificarea pensiunii iar nu o sumă ce să găsea în patrimoniul lui Polizu;

Că procedând ast-fel a făcut o omisiune esențială dând o decisiune nemotivată;

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

JUDECĂTORIA OCOLULUI TOPOLOG (Argeș)

Audiența de la 26 August 1902

Mihai Gh. Radu, cere sechestrul judiciar

Carte de judecată No. 1003

Sechestrul judiciar.—Garanție oferită pentru înlăturarea sechestrului judiciar.—Interpretarea art. 617 din Procedura civilă.

Art. 617 din Codul de Procedură civilă este referitor numai la sechestrul asigurător, nu și la sechestrul judiciar. Aceasta rezultă din chiar termenii art. 617 și din coroborarea lui cu art. 618 Pr. civ.

Prin urmare nu se poate, prin aplicațiunea art. 617 Pr. civ., înlătura înființarea unui sechestrul judiciar, depunându-se de interesat o garanție.

S'a prezentat reclamantul asistat de d-l avocat T. Scărădeanu și pârâții asistați de d-nii avocați Constantinescu și Olănescu.

Judecata,

Asupra cererii de sechestrul judiciar făcut de Mihai Gh. Radu și înreg. la No. 13013/902:

Având în vedere actele prezentate și concluziunile părților;

Având în vedere că pârâții cer să depună garanție pentru prevenirea sașă ridicarea sechestrului;

Având în vedere că după art. 617 Pr. civ. debitorul poate cere ridicarea sechestrului de asigurare, aceasta însă implică ideia admiterii lui, ori în speța sechestrul ne fiind încă încuviințat nu poate fi vorba de garanție spre a fi ridicat, astăzi părțile s'au citat conform art. 615 Pr. civ. tocmai pentru a se discuta asupra admisibilității lui;

Având în vedere că în ce privește prevenirea încuviințării sechestrului aceasta nu e vizată de art. 617 Pr. civ. de oare-ce el vorbește de măsura îndeplinită,

și chiar dacă s'ar susține că sechestrul putându-se desființa după ce s'a admis, cu atât mai mult s'ar putea preveni, dacă partea depune o garanție suficientă; totuși dispozițiunile acestui articol nu sunt relative și la sechestrul judiciar. Art. 617 Pr. civ. de și e pus sub Cap. II «sechestrul asigurător și judiciar» și prin urmare dispozițiunile sale ar viza și sechestrul judiciar, termenii însă, și locul ce ocupă ne dă soluție contrarie. — În adevăr, legiuitorul voinde să reglementeze, și materia sechestrului judiciar nefiind prevăzută în vechea procedură nici o dispoziție relativă la acest sechestr, în locul vechiului capitol «despre dreptul proprietarului, asupra mobilelor, efectele și fructelor chirișilor și arendașilor și despre sechestrul asigurător», a introdus capitolul despre «sechestrul asigurător și judiciar», în care intră și art. 617 Pr. civilă, totuși acest articol a rămas ast-fel cum era sub vechiul capitol, fără nici un adaos, și examinându-l mai d'aproape, vom vedea că nu e general, adică dispozițiunile sale nu le putem întinde la ambele sechestruri, căci și natura sechestrului judiciar e cu totul deosebită de cel asigurător: pe când unul e o specie a depositului, depositul judiciar, prin urmare un contract care are de scop asigurarea însuși a lucrului, obiectul litigiului dintre părți, cel din urmă asigură numai creanța. De și dar acest articol e pus sub acelaș capitol, el se referă numai la cel asigurător, căci atât din legăturile ce există între art. 617 Pr. civ. care e continuarea art. 616, și acesta din urmă supune la cauțiune pe ori-ce creditor sequestrant în două cazuri, anume: unde se vorbește de averea mișcătoare a debitorului; și din dispozițiunile articolului următor 618 Pr. civ. după care se supune sechestrul de asigurare la aceleași forme ca și pentru urmărirea mișcătoarelor, proprietatea debitorilor, și numai pe averea mișcătoare care se poate urmări; iar nu și averea a cărui drept de proprietate se discută, cât și din termenii art. 617 Pr. civ. care zice: «în toate cazurile dacă datornicul va da garanție îndeustătoare judecata va putea ridica sechestrul asigurător».

Dacă ar fi fost vorba și de cel judiciar ar fi fost redactat în alți termeni ca să coprindă și pe cel judiciar și s'ar fi exprimat ast-fel:

«Judecătoria va putea ridica sechestrurile sașă sechestrul asigurător și judiciar». Și dovadă mai mare este, că în acest articol se vorbește de datornic, ceea-ce presupune un drept de creanță, iar nu un drept de proprietate, căci ar fi întrebuițat cuvintele: «defendor, deținător, copărtas sașă posesor», așa dar cererea lui urmează a fi respinsă, art. 617 nevizând de cât numai cazul, pentru un sechestrul asigurător;

Având în vedere că în ce privește cererea părților de a supune pe reclamant la cauțiune, aceasta nu pôte fi luată în considerațiune căci art. 615 lasă numai justiției această latitudine;

Având în vedere certificatul grefei tribunalului Argeș No. 33000 din care se constată că între părți există proces înaintea tribunalului relativ la pământul pentru care se cere sechestrul;

Având în vedere că, după art. 615 Pr. civilă pentru a se putea cere înființare de sechestrul, trebuie să existe între părți proces și sechestrul trebuie să fie necesar pentru conservarea lucrului a cărui proprietate se discută;

Având în vedere că pârâții nu opun nici un mijloc în combaterea admiterii acestui sechestrul;

Având în vedere că în ce privește numirea custodelui părțile căzând de comun acord au ales pe Ion Christescu; Că așa fiind cererea de sechestrul judiciar întrunind condițiile cerute de lege, urmează a fi admisă.

Văzând și art. 615 Pr. civ.;

Pentru aceste motive, admite cererea etc.

p. judecător (s) D. A. Milescu

Grefier (s) N. Prulescu

JUDECATORIA OCOLULUI II IAȘI

Audiența de la 22 Aprilie 1903

Iacob Șor cu Iustin Bojinca

Cartea de Judecată No. . .

Punere în întârziere. — *Dies interpellat pro homine.* — Neadmiterea acestui principiu în dreptul actual. — Art. 1079 Cod civ. — Contract de locațiune. — Resiliere. — Evacuarea imobilului. — Cerere în judecată. — Causă anterioară intentării acțiunii. — Neexecutarea obligației unei din părți. — Nu atrage resilierea de drept a contractului în lipsa unui pact comisoriu expres. — Art. 1021, 1439, § 2 Cod. civ. — Continuarea contractului până la cererea în judecată. — Acordarea unui termen părții pentru executarea obligației sale.

Conform art. 1079 C. civ., simpla neexecutare a unei obligații de a da sau de a face, la termenul stipulat de părți, nu face ca debitorul să fie de drept în întârziere, și deci în culpă, principiul vechiu *Dies interpellat pro homine* ne mai fiind admis de legiuitorul actual. In asemenea caz, se cere o punere în întârziere.

Cererea în judecată nu se consideră ca o punere în întârziere, în cât privește resilierea unui contract de locațiune, de cât atunci când resilierea provine din o cauză anterioară intentării acțiunii.

In lipsa unui pact comisoriu expres, neexecutarea obligației a uneia din părți nu atrage după sine resilierea ei de drept din momentul sosirii termenului pentru îndeplinirea obligației, ci contractul continuă a exista și a-și produce efectele sale între părți, iar resilierea nu poate avea loc de cât atunci când una din părți o cere în justiție; în care caz judecătorul, suveran apreciator al împrejurărilor de fapt, poate acorda debitorului un termen pentru executarea obligației sale, având chiar facultatea de a respinge cererea de resiliere, dacă o găsește neîntemeiată.

S'a ascultat d-l avocat T. Pisoschi din partea reclamantului Iacob Șor și d-l avocat Ștefan Longhinescu din partea pârâtului Iustin Bojinca.

Judecata,

Având în vedere reclamația făcută de d-l Iacob Șor, contra d-lui I. Bojinca pentru plata sumei de 1100 lei chirie, resilierea contractului și evacuarea pe ziua de 23 Aprilie 1903;

Având în vedere că din contractul de închiriere prezentat azi în instanță și din desbaterile urmate se constată că pârâtul Iustin Bojinca datorește reclamantului Iacob Șor suma de 1025 lei, chirie pe semestrul 26 Octombrie 1902; că, deci, asupra acestui punct reclamația urmează a fi admisă.

In ce privește cererea de resiliere a contractului de locație și evacuarea apartamentului pe ziua de 23 Aprilie 1903:

Având în vedere că reclamantul își întemeiază cererea sa de resiliere și evacuarea pur și simplu pe motivul că chiriașul nu ș'a îndeplinit, la termenul fixat în contract, obligația de a plăti chiria;

Având în vedere că, potrivit principiului stabilit de art. 1079 Cod civ., simpla neexecutare a obligației la termenul stipulat nu face ca debitorul să fie de drept în întârziere și deci în culpă, principiul vechiu juridic «*dies interpellat pro homine*» ne mai având loc în Codul civil actual. Din contră, doctrina juridică în unanimitate

admite că, în asemenea caz, există presumpția că întârzierea executării obligației nu e prejudiciabilă creditorului; că mai mult încă, acesta a consimțit tacitamente la o prorogare a termenului de plată, intru cât n'a pus în întârziere din timp pe debitor printr'o somație în regulă (*Baudry*, vol. II, pag. 618);

Or, dacă este așa, atunci evident că dreptul de a cere resilierea contractului și evacuarea, nu poate fi dedus ca o consecință a lipsei de plată a chiriei la termenul convenit; căci a decide contrarul ar însemna a zice că creditorul se poate prevala de faptul său propriu, pentru a obține în contra debitorului desființarea unui contract, ceea ce, după rigoarea dreptului, e inadmisibil.

Și nu se poate spune că, în cazul de față, cererea în judecată poate echivala cu o somațiune, pentru că știut este că hotărârile judecătorești sunt numai declarative de drepturi și au efect retroactiv până în momentul intentării acțiunii; ast-fel că, pentru ca resilierea contractului să poată fi cerută, ea ar trebui să derive din o cauză anterioară intentării acțiunii, care în cazul nostru nu există;

Având în vedere că chiar dacă s'ar decide că reclamantul, pentru a putea cere resilierea contractului și evacuarea nu avea nevoie de a pune în întârziere prin somație pe chiriaș, totuși în contractul de locație intervenit între părți, ne fiind stipulat pactul comisoriu expres pentru cazul când chiriașul nu va efectua plata la termen, în asemenea caz, chestia de drept a resilierii contractului are a se decide în conformitate cu art. 1439 al. II și 1021 Cod civ., după care neexecutarea contractului din partea uneia din părți nu atrage după sine resilierea de drept din momentul sosirii termenului pentru îndeplinirea obligației, ci contractul continuă a exista și a-și produce efectele sale între părți, iar resilierea nu poate avea loc de cât când una din părți o cere în justiție, în care caz judecătorul, suveran apreciator, poate acorda debitorului un termen pentru executarea obligației, și mai mult încă, poate respinge cererea de resiliere, ținând seamă de buna credința a debitorului, de situațiunea și împrejurările de fapt; în fine, de cauzele serioase și justificabile cari au putut împiedeca îndeplinirea obligației de către debitor la termenul determinat în contract (*Laurent*, XVII, pag. 133; *D. Alexandresco*, vol. VI, pag. 90).

Or, în cazul de față, din actul de expertisă și constatarea locală făcută în acțiunea de daune intentată de chiriașul Bojinca contra proprietarului Șor (Dos. No. 1543/902) se constată că apartamentul închiriat se află în stare defectuoasă și proastă; că plouă în el; că chiriașul, în cursul locațiunii, a suferit mari deranjamente; a fost lipsit de folosința deplină a lucrului închiriat, din care cauză proprietarul Șor a și fost condamnat prin cartea de judecată No. 2018/903 să efectueze însemnate reparațiuni și să plătească daune în valoare totală de peste 700 lei; că, ast-fel fiind, judecata apreciază că chiriașul Bojinca a avut un foarte serios și legal motiv de a nu plăti proprietarului chiria înainte ca acesta să și îndeplinească obligațiunea ce-i impune legea de a menține lucrul în stare ca chiriașul să se poată servi de el și de a face reparațiunile necesare;

Având în vedere că, astăzi, d-l Bojinca declară că este gata a plăti ori când chiria ce i se reclamă;

Având în vedere că afară de aceasta, conf. art. 1.04 Cod civ. plata, în lipsă de stipulațiune contrară, urmând a se face la domiciliul debitorului, acesta nu poate fi în culpă pentru neachitarea chiriei, intru cât reclamantul nu dovedește că s'a prezentat la domiciliul pârâtului și că l-a cerut plata chiriei;

Că din toate aceste rezultă că cererea de resiliere a contractului și evacuarea urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, admite în parte reclamația, etc. Judecător (s) Vespasian Erbiceanu.

Observație.— Debitorul este obligat prin însuși efectul obligației sale a executa prestațiunea hotărâtă prin contract. La caz de a nu-și îndeplini obligația, el trebuie să fie pus în întârziere, *in mora* (art. 1079, 1081); căci, în regulă generală, atât în obligațiile de a face cât și în acele de a da, el nu mai este astăzi de drept în întârziere, nici chiar prin expirarea termenului hotărât de părți pentru executarea obligației, legiuitorul modern respingând maxima: *Dies adjectus interpellat pro homine* (termenul interpelează în locul omului), care era admisă în vechea noastră legislație, atât în Codul Calimach (art. 1760 urm.), cât și în Codul Caragea (1), și care este admisă și astăzi în Codul italian. «*Se l'obbligazione consiste nel dare o nel fare, dice acest text, il debitore e costituito in mora per la sola scadenza del termine stabilito nella convenzione*» (2).

În cât privește însă vechiul drept francez, el respingea regula *Dies interpellat pro homine*, și debitorul trebuia să fie pus în întârziere prin o interpelare judiciară (3).

La Români, de câte ori obligația era pură și simplă și fără termen, debitorul nu era constituit în întârziere de cât prin o interpelare emanaată de la creditor. *Mora ex persona fiebat* (L. 32, Dig., *De usuris et fructibus*, 22, 1). Cât pentru cazul când obligația avea un termen, chestiunea de a se ști dacă sosirea termenului pune sau nu, pe debitor în întârziere, este foarte controversată.

Unii, întemeindu-se, în adevăr, pe mai multe texte (4), susțin că singura expirare a termenului pune pe debitor în întârziere, fără nici o interpelare din partea creditorului (*mora re ipsa*) (5).

Această părere este însă inadmisibilă, ca una ce confundă efectele clausei penale cu acelea ale punerii în întârziere.

Cu alte cuvinte, simpla sosire a termenului face ca clauza penală să devie exigibilă, însă nu

(1) Cpr. Cas. rom. *Curierul Judiciar* din 1900, No. 32; *Dreptul* din 1900, No. 48 și Bulet. S-a I, 1900, p. 304. Vezi și alte decizii mai vechi citate în t. VI a Comentariilor noastre, p. 359, *ad notam*.

(2) Cpr. art. 1333 urm. C. austriac; art. 284, 296 C. german; art. 117, § 2 Cod federal al obligațiilor din Elveția (L. din 14, Iunie 1881), etc.

(3) Vezi Pothier, *Oblig.*, II, 144.

(4) Vezi L. 23, Dig., 44, 7;—L. 40, Dig., 12, 1;—L. 77 și 114, Dig., 45, 1;—L. 12, Cod., 8, 38, etc.

(5) Vezi în acest sens: Madai, *Die Lehre von der Mora*, § 16 urm. Vangerow, *Lehrbuch der Pandekten*, III, § 588, observ. 2. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 278, 19, text și nota 4. Arndts, *Pandekten*, § 251, nota 6. Derenburg, *Idem*, II, § 40, nota 13. Thibaut, *System des Pandektenrechts*, I, § 101. Mackeldey, *Lehrbuch der Institutionen des heutigen römischen Rechts*, § 381. Larombière, *Oblig.*, I, 1139, No. 6, etc.

pune pe debitor *in mora*. În adevăr, jurisconsultul Marcianus, fără a distinge între obligațiile cu termen și fără termen, dice expres, în L. 32, Dig., *De usuris et fructibus*, 22, 1, că nu există întârziere fără interpelare: «*Mora fieri intelligitur non ex re, sed ex persona, id est: si interpellatus opportuno loco, non solverit*». Apoi, din legea 49, § 3, Dig., *De verb. obligationibus*, 45, 1, rezultă că debitorul care are termen, nu este în întârziere, dacă n'a fost interpelat înainte de termen; de unde și consecința că o interpelare este necesară pentru ca el să fie pus în întârziere. Cât pentru L. 114, Dig., *De verb. oblig.*, 45, 1, invocată de partizanii sistemului opus, adică a întârzierii *re ipsa*, ea vine, din contra, în favoarea părerii ce susținem, pentru că cuvintele ce se văd în această lege: «*per debitorem steterit*» însemnează că debitorul a fost interpelat, după cum cuvintele: «*per creditorem steterit*», înseamnă că s'a făcut ofertă creditorului (6).

Aceste principii fiind, după cum am văzut, admise și în vechiul drept francez, au trecut în Codul Napoléon, și de acolo în dreptul nostru actual, în cât adagiul: *Dies adjectus interpellat pro homine*, care nici nu se găsește în legile romane și care a fost formulat de glosatori, rămâne o regulă fără nici-o aplicare, debitorul trebuind să fie somat sau interpelat de creditor; căci astfel acest din urmă este presupus a fi consimțit ca obligația să fie executată mai târziu.

Interpelarea se face prin o notificare sau somație extrajudiciară, prin care creditorul pune în vedere debitorului de a-și îndeplini obligația sa. Textul francez mai adaugă încă *saū prin alt act echivalent*, de exemplu: o chemare în judecată, etc.

Cu toate-că legiuitorul nostru nu vorbește, în cât privește obligațiile de a da și de a face, de cât de somație extrajudiciară, nu mai incupe îndoielă că chemarea în judecată (art. 1088, 1865) va produce același efect, ea fiind cea mai energetică punere în întârziere (7).

În regulă generală, cererea în judecată n'ar constitui o punere în întârziere, dacă ea ar fi prea matură (8), sau dacă ar fi adresată unei instanțe incompetentă, sau, în fine, dacă ar fi nulă

(6) Vezi în acest din urmă sens: Molitor, *Oblig. en dr. romain* I, 349 urm. Maynz, *Dr. romain*, II, § 179 (ed. din 1891). Accarias *Pr. de dr. romain*, II, p. 599, nota 2. Girard, *Manuel de dr. romain*, p. 629 urm. Wolff, *Zur Lehre von der Mora*, § 27—29. Puchta, *Pandekten*, § 269. Keller, *Pandekten Vorlesungen*, § 252. Mommsen, *Die Lehre von der Mora in Beiträgen zum Obligatio. neurecht*, III, § 10. Unterholzner, *Lehre des römischen Rechts von den Schuldverhältnissen*, I, § 55 VII, etc.

(7) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1901, No. 64 și autoritățile citate în t. VI a Comentariilor noastre, p. 362, nota 2.

(8) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1888, No. 23, consid. de la p. 184.

pentru lipsă de forme, art. 1870 de la prescripție nefiind aplicabil în specie ⁽⁹⁾.

Așa dar, în obligațiile de a da și de a face, principiul este că debitorul trebuie să fie pus în întârziere, fie-că obligația sa este cu termen, sau fără termen, cu, sau fără clausă penală (art. 1079). Această regulă nu se aplică însă la obligațiile care au de obiect o sumă de bani, în privința cărora avem o regulă specială (art. 1088 § 2).

Principiul de mai sus, după care debitorul unei obligații de a da sau de a face trebuie să fie pus în întârziere, suferă mai multe excepții, căci în unele cazuri, debitorul este de drept în întârziere, și anume :

1° În cazurile expres determinate de lege (punere în întârziere legală);

2° Când obligația nu poate fi îndeplinită de cât într'un timp determinat ce debitorul a lăsat să treacă (art. 1079, § 3 și 1081);

3° Când dauna produsă rezultă dintr'un delict sau quasi-delict (culpa aquiliana) ⁽⁹⁾;

4° Și în fine, când părțile au convenit expres că debitorul va fi în întârziere la împlinirea termenului, fără să fie nevoie de vr'o punere în întârziere (punere în întârziere convențională).

Părțile pot, deci, stipula un pact comisoriu expres (*lex commissoria*) atât în contractele sinalagmice cât și chiar în acele unilaterale ⁽¹⁰⁾.

Pactul comisoriu cel mai avantajos pentru creditor este acela prin care se stipulează că, în caz de inexecutarea obligații, desființarea ei va avea loc de drept, fără nici o cerere în judecată, somație sau altă punere în întârziere. În asemenea caz, pactul comisoriu expres se confundă cu condiția resolutorie expresă (art. 1019), și resilierea are loc *ipso jure*, în virtutea convenției părților, fără somație sau cerere în judecată, și părțile nu se vor adresa justiției de cât pentru ca ea să constate dacă condițiile din care rezultă desființarea contractului s'au îndeplinit, sau nu ⁽¹¹⁾.

În lipsa unui pact comisoriu expres, rezoluția sau desființarea contractului sinalagmatic nu are loc de drept, ci este pronunțată de justiție, care, în suveranitatea sa, poate să respingă cererea de resiliere, sau să acorde debitorului un termen de grație pentru executarea obligații (art. 1021, 1101, 1366), însă numai un singur termen, iar nu mai multe, judecătorii fiind neapărat datorți, în urma expirării acestui termen, să pronunțe rezoluțiunea (argum. din art. 1366, § ultim), chiar dacă obligația ar fi fost executată în parte.

⁽⁹⁾ Veđi t. VI a Coment. noastre, p. 401, 402.

⁽⁹⁾ Veđi t. VI a Coment. noastre, p. 367.

⁽¹⁰⁾ Veđi asupra acestui pact comisoriu, t. VI a Comentariilor noastre, p. 97 urm.

⁽¹¹⁾ Veđi în această privință considerentele foarte juridice a unei decizii a Curței din Craiova, reproduse în t. VI a Comentariilor noastre, p. 103.

Din cele mai sus expuse rezultă că, chiar în urma cererii de rezoluțiune, contractul continuă a avea ființă până la rezoluția lui definitivă, așa că în tot timpul instanței și până la dobîndirea unei hotărîri definitive, partea în contra căreia se ceruse rezoluția poate s-o previe, executându-și obligația sa ⁽¹²⁾.

Aceste principii sunt incontestabile și Cartea de judecată a judec. ocol II din Iași, ce publicăm astă dî, le aplică foarte bine la contractul de locațiune.

D. Alexandresco

Cine trebuie să ordone executarea hotărîrilor arbitrare ale Căpitanilor de port ?

Legea pentru organizarea marinei militare, promulgată la 22 Marț 1899 — astă-dî în vigoare — prin art. 30, numește pe căpitanii de port arbitri, dându-le în competență de a hotărî asupra acțiunilor cu cauză maritimă ce nu întrec suma de 300 lei; iar Codul comercial prin art. 900 le recunoaște de asemenea această competență, în modul cum este prevăzută și regulamentată de Regulamentul relativ la poliția porturilor și malurilor Dunării ale României, din 30 Martie 1879, (art. 169 și urm.).

În baza acestor texte de lege, căpitanii de port ca arbitri numiți de lege, se pronunță definitiv în contestațiunile cu cauză maritimă ce li se prezintă și cari nu trec peste suma de 300 lei despăgubiri (art. 169 din reg. de la 30 Martie 1879); iar modul lor de a procedea la pronunțarea unor atari hotărîri, cu totul excepțional; este prevăzut de asemenea în Regulamentul de la 30 Martie 1879 (art. 170).

Ceea-ce nu se prevede însă în nici unul din aceste texte de legi și care urmează a se discuta este: cum se vor executa aceste hotărîri, care este procedura și cine anume va ordona executarea lor ?

Ministerul afacerilor străine, sub autoritatea căruia este pusă poliția navigațiunei și de care depinde căpitanii porturilor noastre, fiind consultat, mai ales în urma cător-va cazuri în cari căpitanii de port, au investit hotărîrile lor arbitrare cu formula executorie și cari s'au isbit de refuzul puterii executive, de a executa; dă prin inspectoratul general al navigațiunei și porturilor, o circulară (No. 1390 din 3 Septembrie 1899), către căpitanii de port cu următoarele instrucțiuni: 1) că hotărîrile arbitrare date de căpitanii

⁽¹²⁾ Veđi în această privință considerentele foarte juridice a unei decizii a Curței noastre de casație, reproduse textual în t. VI a Comentariilor noastre, p. 90. Această însemnată decizie este publicată în *Curierul Judiciar* din 1898, No. 12. Veđi și alte decizii citate în Comentariile noastre, *loco cit.*, p. 90, nota 1.

de port, urmează regimul prevăzut de lege pentru hotărârile arbitrare, (în parantez: art. 339—370 pr. civ.); 2) în ceea-ce privește executarea acestor hotărâri să se raporte la art. 358 pr. civ., și potrivit acestui articol; părțile interesate, să ceară exclusiv, numai de la președintele tribunalului respectiv, ordonanța de executare.

Această circulară, după mine,—ceea-ce de altfel se petrece în realitate,—departe de a fi lămurit chestiunea, a încurcat'o și mai rău.

Inteiū, pentru ce se recomandă căpitanilor de port, regimul prevăzut de procedura civilă (art. 339—370 pr. civ.), când regulamentul din 30 Martie 1879 (art. 170) și care este încă în vigoare, le impune o procedură cu totul aparte și specială?

Cred că adevăratul regim pe care trebuie să 'l urmeze căpitanii de port, în pronunțarea hotărârilor arbitrare este numai cel prevăzut de regulamentul din 30 Martie 1879 pentru două motive: inteiū pentru că el este menținut în vigoare de art. 900 C. com., tocmai în acest scop și al doilea, pentru că instituțiunea arbitrilor în sine, fiind o excepțiune, o derogățiune la jurisdicțiunile ordinare, trebuie, pentru a hotărâ în mod valabil, să fie supusă celei mai exacte observațiuni a condițiilor și a regulilor prescrise lor (Exceptio est strictis juris).

Să venim la al doilea punct al circularii și care ne interesează mai mult: pentru ce președintele tribunalului este singurul în drept a ordona executarea unor astfel de hotărâri arbitrare !....

Să vedem întru cât este juridică această opinie.

Este adevărat că Regulamentul din 30 Martie 1879, al poliției porturilor, nu vorbește nimic despre modul cum vor executa hotărârile arbitrare ale căpitanilor de port, nici care anume va fi instanța competente de a ordona executarea lor. Nu'i mai puțin adevărat însă, că atunci când o lege excepțională tace, sau este confuză în resolvarea unei chestiuni; dreptul comun este cel care trebuie consultat și care trebuie să rezolve acea chestiune. Acest principiu nu se poate eluda fără un text expres al legii excepționale (art. 80 din L. p. Creditul funciar român).

Dar mai înainte de a procedea conform dreptului comun, este necesar de a se ști care este jurisdicțiunea competente ce trebuie sesizată și aceasta se impune cu atât mai mult cu cât Căpitanii de port nu sunt competenți de cât pentru sumele până la 300 lei inclusiv.

Codul de comerț, menținând Regulamentul din 30 Martie 1879, în ceea-ce privește jurisdicțiunea căpitanilor de port (art. 169) cărora li se impune observarea regulilor de drept comercial privitoare la comerțul maritim (art. 30 L. org.

marinei militare); nu face alta, de cât al consideră ca făcând parte integrală din acest codice și ca atare să'l supue regimului legilor comerciale.

În acest scop Codul comercial prin art. 900 și 677, pune pe aceeași treaptă, în ceea-ce privește căpitanii de porturi cu autoritățile judecătorești ordinare — bine înțeles în marginile competenței celor d'inteiū — așa în cât o acțiune cu cauză maritimă până la suma de 300 lei se poate intenta de o potrivă, după alegerea părții interesate, la ambele feluri de jurisdicțiuni.

Orî, în asemenea împrejurări, o acțiune comercială a cărei cauză este de 300 lei, ce altă jurisdicțiune ordinară în grad erarhic ar putea-o judeca de cât judecătorii de pace? (art. 891 C. com. și 56 pr. civ.).

Și dacă lucrurile stau ast-fel, întru cât este juridic ca președintele tribunalului să ordone executarea unor hotărâri arbitrare, al căror obiect nu numai că le face să fie de competența judecătorilor de pace, dar prin natura lor însăși, nu pot fi asimilate, cel mult, de cât cu hotărârile arbitrare al căror compromise s'ar fi autentificat de judecătorul de pace?

Ar putea, oare, președintele tribunalului să ordone executarea unor hotărâri arbitrare provenite, din compromise autentificate de judecătorul de pace? De sigur că nu. Ei bine, tot așa se va întâmpla și în speța de față. El nu va putea să ordone executarea, de cât în baza unui text de lege, și nici într'un cas a unui ordin circular.

Rămâne deci bine stabilit că în lipsă de un text expres și în conformitate cu principiile de drept comun; judecătorii de pace, ar fi competente *ratione materiae*, a ordona executarea hotărârilor arbitrare emenate de la căpitanii de port iar nici de cum președintele de tribunal.

Zic că ar fi competente de a ordona executarea acestor hotărâri arbitrare, de oare-ce, aceeași îndoială există și în privința judecătorului de pace, întru cât nici pentru el nu există nici un text de lege care să'l investească cu această putere. Pentru el însă este mai ușor și mai juridic de a căpăta această putere întru cât, în baza art. 122 din legea jud. de pace, Ministrul de justiție poate să vie cu un ordin instructiv spre a împlini această lacună.

Aceasta mi se pare singura soluție juridică.

Iu tot cazul, chestiunea rămâne a se discuta și rezolva, de cei în drept; ea fiind de interes general.

I. Mănescu
Magistrat